

## הַלְבוֹת סִנְהֶדְרִין פָּרָק כּא

א. מִצּוֹת עֲשֵׂה לְשֹׁפֵט הַשּׁוֹפֵט בְּצֶדֶק, שֶׁנֶּאֱמַר "בְּצֶדֶק, תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ" (ויקרא יט, טו). אִיזָה הוּא צֶדֶק הַמִּשְׁפָּט: זֶה הַשּׁוֹיֵת שְׁנֵי בַּעֲלֵי דִינִין בְּכָל דָּבָר לֹא יִהְיֶה אֶחָד מְדַבֵּר כָּל צָרְכּוֹ, וְאֶחָד אוֹמֵר לוֹ קֹצֵר דְּבָרֶיךָ; לֹא יִסְבִּיר פָּנִים לְאֶחָד וַיְדַבֵּר לוֹ רְפוּת, וַיִּרַע פָּנָיו לְאֶחָד וַיְדַבֵּר לוֹ קִשּׁוֹת.

ב. שְׁנֵי בַּעֲלֵי דִינִין שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶם מְלַבֵּשׁ בְּגָדִים יְקָרִים, וְהַשְּׁנִי בְּגָדִים בְּזוּיִים אוֹמְרִין לְמַכְבֵּד, אוֹ הַלְבִּישָׁהוּ כְּמוֹתְךָ עַד שֶׁתִּדּוֹן עִמּוֹ, אוֹ לְבַשׁ כְּמוֹתוֹ: עַד שֶׁתִּהְיֶה שׁוֹוִין, וְאַחֵר כִּף תַּעֲמִדוֹ בְּדִין.

ג. לֹא יִהְיֶה אֶחָד יוֹשֵׁב וְאֶחָד עוֹמֵד, אֲלֵא שְׁנֵיהֶם עוֹמְדִין. וְאִם רָצוּ בֵּית דִּין לְהוֹשִׁיב אֶת שְׁנֵיהֶם, מוֹשִׁיבִין; וְלֹא יֵשֵׁב אֶחָד לְמַעַלָּה וְאֶחָד לְמַטָּה, אֲלֵא זֶה בְּצַד זֶה.

ד. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשַׁעֲת מִשָּׂא וּמִתֵּן בְּדִין; אֲבָל בְּשַׁעֲת גָּמַר דִּין הַכָּל בַּעֲמִידָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל-מִשָּׁה" (שמות יח, ג). וְאִיזָה הוּא גָּמַר דִּין אִישׁ פְּלוֹנִי אֶתְּהָ חֵיב, אִישׁ פְּלוֹנִי אֶתְּהָ זָכָאִי. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בַּבַּעֲלֵי דִינִין; אֲבָל הָעֵדִים לְעוֹלָם בַּעֲמִידָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיַּעֲמְדוּ שְׁנֵי-הָאֲנָשִׁים" (דברים יט, יז).

ה. תְּלַמִּיד חֲכָמִים וְעַם הָאָרֶץ שָׁבָאוּ לְדִין מוֹשִׁיבִין אֶת הַחֲכָם, וְאוֹמְרִין לְעַם הָאָרֶץ שָׁב; אִם לֹא יֵשֵׁב, אֵין מְקַפִּידִין עַל כָּךְ. וְלֹא יִקְדִּים הַתְּלַמִּיד כְּשִׁיבּוֹא לְדִין, וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי רַבּוֹ שְׂרוּצָה לְדוֹן לִפְנָיו; וְאִם הָיָה קָבוֹעַ לוֹ זְמַן לְקָרוֹת, וּבֹא בְּזַמְנוֹ מִתֵּר.

ו. כְּבָר נִהְגּוּ כָּל בְּתֵי דִינֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַחֵר הַתְּלַמוּד, בְּכָל הַיְשִׁיבוֹת, שְׁמוֹשִׁיבִין בַּעֲלֵי דִינִין וּמוֹשִׁיבִין הָעֵדִים, כְּדִי לְסַלֵּק הַמַּחֲלָקֶת: שְׂאִין בְּנוֹ כּוֹחַ לְהַעֲמִיד מִשְׁפָּטֵי הַדֵּת עַל תֵּלָם.

ז. הָיוּ לִפְנֵי הַדִּינִין בַּעֲלֵי דִין הַרְבֵּה מְקַדִּימִין אֶת דִּין הִיתּוּם לְדִין הָאֱלֻמָּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר "שִׁפְטוּ יְתוֹם, רִיבּוֹ אֱלֻמָּנָה" (ישעיהו א, יז). וְדִין הָאֱלֻמָּנָה קוֹדֵם לְדִין תְּלַמִּיד חֲכָמִים, וְדִין תְּלַמִּיד חֲכָמִים קוֹדֵם לְדִין עַם הָאָרֶץ; וְדִין הָאִשָּׁה קוֹדֵם לְדִין הָאִישׁ, שֶׁבִּשְׁתֵּי הָאִשָּׁה מְרַבֶּה.

ח. אָסוּר לְדִין לְשֹׁמֵעַ דְּבָרֵי אֶחָד מִבַּעֲלֵי דִינִין, קֹדֵם שִׁיבּוֹא חֵבְרוֹ, אוֹ שְׁלֹא בִּפְנֵי חֵבְרוֹ; אֲפִלּוּ דְּבָר אֶחָד אָסוּר: שֶׁנֶּאֱמַר "שִׁמְעֵ בֵּין-אֲחֵיכֶם" (דברים א, טז). וְכָל הַשּׁוֹמֵעַ מֵאֶחָד עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תִשָּׂא, שִׁמְעַ שׁוֹא" (שמות כג, א). וּבְכָלֵל לָאוּ זֶה, אֲזַהֲרָה לְמַקְבֵּל לְשׁוֹן הָרַע, וּמִסְפֹּר לְשׁוֹן הָרַע, וּמַעֲיֵד עֲדוֹת שֶׁקֶר.

ט. וְכֵן בַּעַל דִּין מְזַהֵר שְׁלֹא יִשְׁמִיעַ דְּבָרָיו לְדִינִין, קֹדֵם שִׁיבּוֹא חֵבְרוֹ; וְגַם עַל זֶה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ נֶאֱמַר "מִדְּבַר-שֶׁקֶר, תִּרְחֹק" (שמות כג, ז).

י. לֹא יִהְיֶה הַדִּין שׁוֹמֵעַ מִפִּי הַתְּרַגְּמָן, אֲלֵא אִם כֵּן הָיָה מְכִיר לְשׁוֹן בַּעֲלֵי דִינִין, וְשׁוֹמֵעַ טַעֲנוּתֵיהֶן, וְאִינוּ מְהִיר בְּלִשׁוֹנָם, כְּדִי לְהוֹשִׁיב לָהֶם: יַעֲמִיד תְּרַגְּמָן לְהוֹדִיעַ אוֹתָם פֶּסֶק הַדִּין, וּמֵאִיזָה טַעַם חֵיב זֶה וְזָכָה זֶה.

יא. צָרִיךְ הַדִּין לְשִׁמְעַ טַעֲנוֹת בַּעֲלֵי דִינִין, וְלִשְׁנוֹת טַעֲנוּתֵיהֶן שֶׁנֶּאֱמַר "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ זֹאת אִמְרָת, זֶה-בְּנֵי הַחֵי וּבְנֵי הַמֵּת" (מלכים א ג, כג); וּמַצִּדֵּק אֶת הַדִּין בְּלִבּוֹ, וְאַחֵר כִּף יַחֲתִכְהוּ.

יב. מִנִּין לַדִּין שְׁלֹא יַעֲשֶׂה מִלִּיץ לְדַבָּרָיו, תִּלְמַד לוֹמַר "מִדְּבַר-שֶׁקֶר, תִּרְחֹק" (שמות כג, ז); אֲלֹא יֹאמַר מֶה שֶׁנִּרְאָה לוֹ, וַיִּשְׁתַּק. וְלֹא יִלְמַד אֶחָד מִבְּעָלֵי דִינִין טַעֲנָה כָּלִל: אִפְלוּ הֵבִיא בַּעַל דִּין עַד אֶחָד לֹא יֹאמַר לוֹ, אֵין מְקַבְּלִין עַד אֶחָד; אֲלֹא יֹאמַר לְנִטְעָן, הֲרִי זֶה הָעִיד עָלֶיךָ, וּלְוֹאֵי שְׂיֻדָּה וַיֹּאמֶר, אָמֵת, עַד שְׂיֻטְעָן הוּא וַיֹּאמֶר, עַד אֶחָד הוּא וַאֲיֵנוּ נֶאֱמָן עָלַי. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

יג. רָאָה הַדִּין זְכוּת לְאֶחָד מֵהֶן, וּבַעַל דִּין מִבְּקֵשׁ לְאִמְרָה וַאֲיֵנוּ יוֹדֵעַ לְחַבֵּר הַדְּבָרִים, אוֹ שֶׁרָאָה אוֹתוֹ מִצְטָעַר לְהַצִּיל עֲצָמוֹ בְּטַעֲנַת אָמֵת, וּמִפְּנֵי הַחֲמָה וְהַכַּעַס נִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ, אוֹ נִשְׁתַּבֵּשׁ מִפְּנֵי הַסִּכְלוּת הֲרִי זֶה מִתֵּר לְסַעְדוֹ מַעֲט, וּלְהַבִּינוֹ תַּחֲלַת הַדְּבַר מִשּׁוּם "פֶּתַח-פִּיךָ לְאֵלִים" (משלי לא, ח). וְצָרִיךָ לְהִתְיַשֵּׁב בַּדְּבַר זֶה הַרְבֵּה, שְׁלֹא יִהְיֶה כְּעוֹרְכֵי הַדִּינִין.